

Müslümanlara Yönelik Medya Algısı: İngiliz Yazılı Basını

Hülya KINIK*
Emel İLTER**

Alınış Tarihi: 25 Şubat 2019

Kabul Tarihi: 28 Mayıs 2019

Öz: Çalışmada, Ocak 2015-Temmuz 2018 sürecinde İngiliz yazılı basınında Müslümanların nasıl yansıtıldığına dair genel bir değerlendirme yapılmaktadır. Bu çerçevede, çalışma, İngiliz basınının solunda yer alan The Guardian ve Daily Mirror ile sağında bulunan The Sun ve The Daily Telegraph gazetelerinde yayımlanan Müslümanlara yönelik haberlerin manşetlerinin ve içeriklerinin analiz edildiği sistematik bir prosedür içermektedir. Gazetelerin elektronik formatlarında “İslamofobi”, “İslam karşıtı nefret”, “İslam” ve “Müslüman” anahtar kelimeleri kullanılarak yapılan tarama sonucu elde edilen haberler, sonrasında içerikleri de incelenerek her bir gazete için olumlu ya da olumsuz şeklinde ikili bir ayrıma tabii tutulmaktadır. Bu sayede farklı bakış açılarına sahip gazetelerin Müslümanları nasıl resmettiğini görmek ve aralarında karşılaştırma yapmak mümkün hale gelmektedir.

Çalışmada, İngiliz gazetelerinde Müslümanların bütünüyle ve sürekli olarak olumsuz tasvir edildiğine dair genel kanı değerlendirilmiş ve elde edilen veriler ışığında Müslümanların, sağ tandanslı gazetelerde yer alan haberlerde sol tandanslı gazetelerde yer alan haberlere göre daha olumsuz olarak resmedildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte, bu farklılık her zaman geçerli olmamaktadır. Nitekim Müslümanlara karşı görece daha dengeli ve tarafsız bir dil kullanan sol görüşlü gazeteler de bazen sağ ideolojiye sahip gazeteler kadar ve hatta daha şiddetli bir şekilde, Müslümanların eleştirildiği ve ötekileştirildiği yayımlar yapabilmektedirler. Bu bulgular günümüz bilimsel literatüründe yer alan İngiliz gazetelerinin Müslümanlara yönelik portrelerini daha nüanslı bir anlayışa kavuşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İslamofobi, Medya, İngiltere, Müslüman, İslam Karşıtı Nefret

The Perception of Muslims in British Printed Media

Abstract: In the study, a general assessment is made about how Muslims are portrayed in British print media in the process of January 2015-July 2018. In this context, the study proposes a systematic procedure for analyzing the headlines and contents of news reports about Muslims in the left-leaning newspapers of British press, The Guardian and Daily Mirror, and right-leaning counterparts, The Sun, and the Daily Telegraph. The news containing the keywords “Islamophobia”, “Anti-Muslim hatred”, “Islam”, and “Muslim” extracted from the electronic formats of these newspapers and then each headline was coded in two categories: positive or negative. In this way, it is possible to see how newspapers with different ideologies portray the Muslims and make comparisons between them.

In the study, we assessed the widespread argument that the British media consistently depicted Muslims in a negative light. Our data demonstrate that headlines in right-leaning newspapers are more negative than those in left-leaning newspapers, and that Muslims are consistently portrayed more negatively. However, this is not always valid. Hence, left-leaning newspapers, which use a relatively balanced and impartial language against Muslims sometimes make publications that criticize and marginalize Muslims with regard to other right-leaning newspapers. These findings provide a more nuanced understanding of the portraits of Muslims in British newspapers in the contemporary scientific literature.

Keywords: Islamophobia, Media, Britain, Muslim, Anti-Muslim Hatred

* Arş. Gör., Karadeniz Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü

** Arş. Gör., Karadeniz Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü

I. Giriş

Medya dünyada yaşanan gelişmelerin sonuçları üzerinde etki bırakan ayrıca gelişmelerin sonuçlarından da etkilenen çift yönlü bir mekanizmadır. Özellikle son yıllarda medya analizlerinin çalışmalarda sıkça kendine yer bulması bu etkileşimin önemini ortaya koymaktadır. Güncel konular hakkında insanlara bilgi ve fikir transfer eden temel bir araç olarak medya, insanların tavır ve ideolojilerini de şekillendiren önemli bir güce ve role sahiptir. 11 Eylül 2001’de Amerika’da gerçekleşen terör saldırılarının ardından medyada İslam ve Müslümanlara yönelik haber ve yorumlar, farklı din ve etnik kimliğe sahip grupların kamuoyunda nasıl bir imaja sahip olduğuna dair önemli bilimsel çalışmalara da konu olmuştur. Son yıllarda medyada özellikle de İngiliz medyasında Müslümanlara daha fazla ilgi gösterilmektedir. (Baker, 2010; Baker, Gabrielatos ve McEnery, 2013; Dolezal, Helbling ve Hutter, 2010; Greenberg ve Miazhevich, 2012; Jaspal ve Cinnirella, 2010; Moore, Mason ve Lewis, 2008; Morey ve Yaşın, 2011; Poole, 2002; Poole ve Richardson, 2006; Richardson, 2004). Medyanın azınlıkları nasıl betimlediği ya da göç gibi kognitif konuları nasıl kapsadığı ile ilgili çalışmalar da bulunmaktadır. (Bail, 2012; Benson, 2013; Benson ve Saguy, 2005; Cottle, 2000; Valentino, Brader ve Jardina, 2013; van Dijk, 1991). 3 milyona yakın Müslümanın yaşadığı İngiltere’de bilim adamları, özellikle İngiliz gazetelerinin ciddi bir ayrıma tabi tutmaksızın Müslümanlar hakkında kötü bir algı yaratmaya çalıştıkları ve Müslümanları olumsuz bir şekilde tasvir etme eğiliminde oldukları sonucuna varmışlardır. (Greenberg ve Miazhevich, 2012; Moore, Mason ve Lewis, 2008; Richardson, 2004). Bu bağlamda medyada yer alan haberlerin bir algı operasyonu yarattığı da bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır.

1990’lı yıllarda Avrupa’da merkez sağ partilerin güçlenmesiyle İslam’a karşı olumsuz tutum ve davranışların büyük bir toplumsal taban kazanmaya başladığı görülmektedir. Fransa, Belçika, Almanya, Norveç ve Avusturya’da son 25 yılda yapılan seçimlerde, İslamofobik söylemlere ağırlık veren sağ partiler oylarını sürekli artırmışlardır. Bu durum, Batı dünyasında bir arada yaşama kültürünün gittikçe aşınmasına ve İslamofobik söylemlerin yoğunlaşmasına yol açmaktadır. 11 Eylül 2001 saldırısıyla birlikte Amerika’da yükselmeye başlayan İslam korkusu, 15 ve 20 Kasım 2003’te İstanbul, 11 Mart 2004’te Madrid, 7 Temmuz 2005’te Londra’da ve 2015’te Paris’te meydana gelen terör saldırıları ve ile birlikte Avrupa’da da basın yayın organları aracılığı ile hızla geniş kitlelere yayılmaya başlamış ve tüm dünyada yaşayan Müslümanların kötü imaj kazanmalarına neden olmuştur. Medyanın genellikle Müslüman toplumlar aleyhtarı haberleri veya yorumları, Müslümanların yaşayış ve inanış biçimlerini bilmesede Avrupa’nın herhangi bir yerinde yaşayan bir vatandaşın mutlak İslam tedirginliğine sahip olmasına yol açmaktadır. Bu durum tamamıyla medyada İslam - Müslüman - Terör - Aşırılık kelimelerinin yan yana kullanılmasından kaynaklanmakta ve insanların tutum ve düşünceleri üzerinde oldukça etkili rol oynamaktadır.

Çalışmada bu noktadan hareket ederek Müslümanların dünyada ve Avrupa’da yaşanan terör eylemlerinden çoğunlukla sorumlu tutulduğu ve bu anlamda Batı toplumlarında Müslümanlara yönelik kin ve nefret içeren duygu ve eylemlerinin daha da pekiştiği 2015-2018 döneminin ele alınması tesadüf değildir. Çalışmanın amacı İngiltere yazılı basınında Müslümanların nasıl ve ne şekilde resmedildiği sorusuna cevap aramaktır. Bu bağlamda İngiltere’nin sağ ve sol tandanslı yazılı basın kaynakları birlikte değerlendirilerek haberlerin yansıtılış biçiminin ülkenin siyasi yapısıyla ilintili olup olmadığı da görülmek istenmektedir. Basın kaynaklarının yaşanan terör olaylarını Müslümanlara mal ederek kötü imaj üzerine oturmuş bir algı operasyonu görevi mi üstlendiği yoksa Müslümanlara yönelik herhangi bir algının oluşmasına sebep vermeden haberleri okuyucuların yorumuna mı bıraktığı da sorgulanmaktadır. Müslümanlara yönelik genel algının süreç içerisinde değişime uğrayıp uğramadığı da gözlemlenmek istenmektedir. Çalışma bu yaygın kanıyı somut veriler üzerinden test etmesi ve görünür kılması açısından önem arz etmektedir.

Çalışmada, Ocak 2015-Temmuz 2018 sürecinde İngiliz yazılı basında sol eğilimli yayın yapan The Guardian ve Daily Mirror ile sağ eğilimli yayınlar yapan The Sun ve The Daily Telegraph gazetelerinde yer alan Müslümanlara yönelik haberlerin manşetleri ve içerikleri analiz edilmiş ve bu bağlamda İngiliz gazetelerinde Müslümanların bütünüyle ve sürekli olarak olumsuz tasvir edildiğine dair genel kanı değerlendirilmektedir. “İslamofobi”, “İslam karşıtı nefret”, “İslam” ve “Müslüman” anahtar kelimeleri kullanılarak taranan haberler, Müslümanlara dair olumlu ve olumsuz imaj çizenler şeklinde ikili bir gruplandırma yapılarak incelenmektedir. Çalışmada elde edilmesi planlanan bulgularla, İngiliz yazılı basınının Müslümanları nasıl göstermeye çalıştığı değerlendirilecektir. Ayrıca sağ ve sol görüşlü gazetelerin ideolojik anlamda farklılaşmaları dolayısıyla oluşturdukları algıda farklılaşıp farklılaşmadıkları anlaşılmasına çalışılacaktır.

II. İngiliz Yazılı Basını ve Müslümanlar

Bilginin taşıyıcılığını yapan ve gerçekliğin çeşitli versiyonlarını sunan medya, sahip olduğu güç ve meydana getirdiği etki sayesinde düşünceleri şekillendiren bir araçtır. Van Dijk’in (2000) de belirttiği gibi medya söylemleri insanların düşünce, duygu davranış ve ideolojilerinin temelinde yer alan ve onları etkileyen unsurdur. Toplumda var olan herhangi bir azınlık gruba karşı yerel halkın bilgi düzeyinin az olması gerçeği karşısında bir veri merkezi olan medya daha da önemli hale gelmektedir. Gazetelerin yayınladıkları haberler ve kullandıkları dil gazetenin sahip olduğu ideoloji ve fikirlerden bağımsız değildir. Özellikle etnik azınlıklarla ilgili yapılan haberlerin içeriği ve kullandığı dilin çoğu zaman gizli bir ırkçılık barındırdığı da söylenebilmektedir.(van Dijk, 1991) İngiltere’de 11 Eylül saldırıları ile 2004 Madrid, Salman Rüşdi olayı, 2005 Londra bombalamaları, 2011 isyanları ile birlikte İslam ve Müslüman karşıtlığı giderek artmış ve bu eğilim İslamofobik bir nitelik kazanmıştır. Bu dönemde,

özellikle İngiltere’de İslam, Müslümanlar, İslam karşıtı nefret en çok gündemde olan konular haline gelmiştir. İngiltere’de Müslümanlara yönelik uygulanan politikalar (burka yasağı, dini okullar vs.) ve medyaya yansıyan haberler neticesinde, halkın Müslümanlara olumsuz tutum sergilediği ve Müslümanların birçok olayda kınanma ve aşağılanmaya maruz kaldığı görülmüştür. (Sian, Law ve Sayyid, 2012) Bu bağlamda, İngiliz yazılı basınında Müslümanlar ve İslam’la ilgili negatif haberler, halkın düşüncelerini de bu doğrultuda etkileme noktasında önem arz etmektedir.

Müslümanların Batı medyasındaki temsilleri üzerine yapılan araştırma ve çalışmalarda, 11 Eylül terör saldırılarının ardından artış görülmekle birlikte Müslümanların “ötekiler” olarak görüldüğü ve şiddet ve terör eylemleriyle ilişkilendirildiği çalışmalar 11 Eylül öncesinde de bulunmaktadır. Aslına bakılırsa, İslam ve Müslümanlar üzerine kalıplaşmış yargılar nedeniyle 11 Eylül öncesinde de birtakım uygulamalara, dışlanmalara ve bazen de saldırılara maruz kalmışlardır. Ama 11 Eylül ile birlikte zaten kurumsallaşmakta olan ve geniş bir tabana yayılan İslam korkusu tamamen su yüzüne çıkmıştır.

İslamofobinin tarih sahnesine çıkışı ve dönüşümüyle ilgili bazı çizgilerin netleştirilmesi gerekmektedir. 1960’larda İslam coğrafyalarından Avrupa’ya göç edenler, Avrupalılar tarafından iş hayatı içerisinde duyulan gereksinimi karşılayacak olan emek arz ediciler olarak algılanmışlar ve dolayısıyla ilk 10-15 yıllık süreçte olumsuz bir toplumsal tepkiyle karşılaşmamışlar ya da karşılaşsalar bile bunlar çoğunlukla iş piyasalarının ve bazı sektörlerin koşullarından dolayı ekonomik bazlı karşılaşmalar şeklinde olmuştur. 1970’lerin ikinci yarısından 1980’lerin sonuna kadarki dönemde ise, göçmen işçi talebi azalmış fakat Avrupa’ya girişlerin siyasi iltica, evlilik ya da yasa dışı yollarla devam etmesiyle Müslümanların Avrupa’daki varlıklarına itiraz aslında ekonomik gerilemenin neden olduğu baskılara dayalı kalmıştır. Ancak zamanla Müslümanların toplumsal yaşamın diğer alanlarındaki görünürlüklerine karşı da tepkiler gösterilmeye başlanmıştır. Bu tepkilerin dinle ilişkilendirilmesi ve İslamofobiye dönüşmesi ise 1990’lı yıllarla birlikte ortaya çıkan ve günden güne şiddetlenen apayrı bir meseledir. (Samur, 2017:155-156)

Özellikle 1989’da Berlin Duvarı’nın yıkılması ve Sovyetler Birliği’nin dağılmasından sonra Batı dünyasında başta ABD’de bazı politikacıların ve düşünce kuruluşlarının yeni bir “düşman” diğer bir ifadeyle “öteki” arayışına girdikleri ve bu bağlamda da İslam’ı ötekileştirdikleri bilinmektedir. Daha sonra yaşanan gelişmeler doğrultusunda bir tehditten ziyade bir sorun olarak gerek medyada gerekse akademik çevrelerde İslamofobi kavramı ortaya atılmıştır. 11 Eylül saldırılarının ardından İslam dininin terör, şiddet, köktendircilik ile anılmasına yol açmış ve Müslümanlara karşı ön yargı ve toptancı bir yaklaşımı benimseyen düşünceler baskın hale gelmiştir. Bu fobi siyaset ve medyanın etkisiyle Batı toplumlarına empoze edilmiş (Kirman, 2010:23) ve dolayısıyla İslam karşıtlığının yükselmesine yol açmıştır. Özellikle muhafazakâr, popülist ve aşırı sağcı siyasi partilerin yaygın olarak dillendirdikleri İslam karşıtlığı ve

Müslüman düşmanlığı gün geçtikçe artmakta ve kaygı verici bir hal almaktadır. (Aktaş, 2014: 33-34)

11 Eylül 2001 saldırılarının ardından medyada İslam ve Müslümanlarla ilgili yer alan haber ve yorumlar, farklı din ve etnisiteye bağlı toplulukların kamuoyunda nasıl resmedildiğine ilişkin önemli bilimsel çalışmalara konu olmuştur. İngiltere'deki birçok Müslüman akademisyen, grup ve aktivist de bu konuda İngiltere mediasında yer tuttuğu şekilde çizilen olumsuz, haksız ve ayrımcı tavrın gittikçe yerleşen bir hal aldığından endişe ettiklerini ve bu durumun doğal olarak İngiliz toplumunun merkezinde Müslüman bir suçlu tabakanın yer aldığı bir korku atmosferi oluşturduğunu ifade etmişlerdir. İngiliz yazılı mediasında Müslümanların bu şekilde tasvir edilmesi, azınlık gruplarının "ötekileştirilmesi" sorununa neden olurken, özellikle bireylerin okudukları gazete başlıkları ve haberlerde yer alan söylemlerden dolayı Müslümanlara yönelik tutumlarının etkilenebileceğini savunmaktayız. Bu bağlamda, İslam'ın diğer dinlere yaşam hakkı tanımayan, savaççı ve şiddet içerikli bir din olduğu yönünde basılı ve görsel medyada yayınlar yapılması ve İslam hakkında doğru ve yeterli düzeyde bilgi sahibi olmayan gayrimüslim bireylerin bu yayınlardan etkilenmeleri İslamofobi'ye neden olmaktadır. Bu durum karşısında medyanın ırkçı ve ayrımcı söylemler bağlamında toplum üzerinde itici güç olduğu, endişe ve önyargıyı artıran etnik bir konsensüs sağladığını ifade eden van Dijk (1991), Poole (2002) ve Richardson (2004)'ın çalışmalarında da bu durum ayrıntılı olarak ifade edilmektedir. Poole, İngiltere'de sağ tandanslı gazete haberlerinin Müslümanların İngiltere kültürüne ve ulusal güvenliği üzerinde tehdit oluşturdukları, sürekli artan sayılarının ileride ülke değerlerine zarar vereceği mesajlarına dayandığını belirtmiştir. (Poole, 2002: 84) Ayrıca bu dönemde, İngiltere'de yaşayan Müslümanlara karşı sadece fiziki ve sözlü saldırılarda değil, İngiliz ırkçı gruplarının mobilize olmasında da büyük artış meydana geldiği ifade edilmiştir.

Moore, Mason ve Lewis (2008: 3), benzer bir kantitatif yaklaşım kullanarak, 2000-2008 yılları arasında İngiliz gazetelerinde yer alan 974' ün üzerinde haberin içeriğini ve görsel imgelerini analiz etmiştir. Gazetelerde İngiliz Müslümanlarına ayrılan kısımların çoğunda onların "bir tehdit", "bir sorun" ya da "her ikisi" olarak yansıtıldığı sonucuna ulaşan yazarlar, gazetelerin daha çok terörle ilgili, "militanlık" ve "radikalizm" gibi kelimelerin kullanıldığı haberlere yer verdiklerini ifade etmişlerdir. Baker, Gabrielatos ve McEnery (2013: 255), İngiliz gazetelerinde İslam ve Müslümanlara dair haberlerin analizini yaptıkları çalışmada, İslam ile ilgili tüm yazılanların olumsuz olduğu sonucuna varmışlardır. İslam hakkında 200.000'den fazla medya makalesini inceleyerek bazı önemli sorunların üzerine eğilmek amacıyla eleştirel bir söylem analizi kullanan yazarlar Müslümanlara ve İslam'a yönelik söylemlerin ön yargı içerdiği sonucuna varmışlardır. Bununla birlikte, nitel analizden ziyade nicel analiz kullanan çok sayıda bilim adamı da - Richardson (2004), Jaspal ve Cinnirella

(2010), Morey ve Yaşin (2011)- İngiliz basınında Müslümanların olumsuz tasvir edildiğini iddia etmişlerdir.

III. Yöntem

Çalışmada yapılan analizde içerik çözümleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem yazılı, sözel ve diğer iletişim kanallarının açık içeriğinin nesnel ve sistematik olarak sınıflandırma, sayılara dönüştürme ve çıkarımda bulunma yoluyla tanımlanmasını sağlamaktadır (Berelson, 1971: 18; Tavşancıl ve Aslan, 2001: 22). Ayrıca medya tarafından verilen mesajların bilim insanları tarafından sınıflandırılmasını ve çıkarım yapılmasını sağlayan bir araştırma tekniğidir. (Stempel, 2003: 103)

Araştırmanın evrenini Ocak 2015-Temmuz 2018 sürecinde İngiltere genelinde yayın yapan, günlük ulusal gazetelerin manşet haberleri oluşturmuştur. Örneklem olarak da The Sun, The Telegraph (sağ eğilimli); Daily Mirror, The Guardian (sol eğilimli) gazeteleri seçilmiştir. Bu gazetelerin seçilmesinde; 15 yaş ve üstü İngiliz yetişkinlerin yaklaşık %82'sine ulaşan dört büyük gazete olması ve gazetelerin siyasi duruşları göz önünde bulundurulmuştur. Farklı okuyucu kitlesine ulaşan bu gazeteler üzerinden Müslümanlara yönelik algı analiz edilmektedir. Bu tarihlerin seçilmesinin nedeni 2015 sonrası dünya genelinde Müslümanlara karşı yapılan eylem ve propagandalarda artış olması ve buna bağlı olarak yapılan haberlerin de yoğunlaşmış olmasıdır. Nüfusunun yaklaşık %5 'i Müslümanlardan oluşan İngiltere'nin çalışmaya konu olması ülkedeki Müslüman sayısında hızlı artışın ve Hristiyan demografisindeki yaşlanmanın bir kültürel değişime yol açacağı endişesi ve buna paralel olarak da İslam karşıtı saldırıların artması ile ilgilidir.

Çalışmada kullanılacak olan haberleri belirleyebilmek amacıyla araştırmacılar tarafından birtakım tarama ve seçim ölçütleri belirlenmiştir. İlk olarak Batı basınında Müslümanlar ile ilgili haberlerde sıkça yer alan 4 anahtar kelime "İslamofobi", "İslam karşıtı nefret", "İslam" ve "Müslüman" belirlenmiştir. Anahtar kelimeler belirlenen tarihler arasında ilgili gazetelerde iki farklı araştırmacı tarafından taranmıştır. Elde edilen tüm haber manşetleri gazetelerde yer aldığı şekliyle tablolara aktarılmıştır. Her araştırmacı tarafından tablolaştırılan haberler karşılaştırılarak, her bir araştırmacı tarafından aynı haberlere ulaşıp ulaşılmadığı kontrol edilmiştir.

Medya tüketicileri çoğunlukla bir olayla ilgili çıkan haberlerin tamamından ziyade manşetlerine bakarak yorum getirirler de manşetlerin magazinsel nitelik taşıması ve tam anlamıyla haberlerin içeriğini yansıtmaması nedeniyle yanlış algılamalara sebebiyet verebilmektedirler. Müslümanlara yönelik olumlu ve olumsuz algıyı ölçmeye yönelik bir değerlendirme yapılması amaçlandığından dolayı haber manşetlerinin anlamsal açıklık ya da kapalılık durumları da göz önünde bulundurulmuştur. Bu bağlamda haber içerikleri de incelenerek yanlış yorumlamaların önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Herhangi bir algı operasyonuna imkân vermeyen haberler çalışmanın dışında tutulmuştur. Bu

çalışma sonunda elde edilen haberler tekrar kontrol edilerek çalışma kapsamına alınıp alınmayacağına ölçütler temel alınarak karar verilmiştir. Bu şekilde araştırmanın güvenilirliği ve iç geçerliği sağlanmaya çalışılmıştır. Tarama sonucunda elde edilen 885 haber içerisinde ölçütlere uygun olan 159 haber Müslümanlara yönelik ılımlı-olumlu bir yaklaşım içeren ve daha olumsuz bir tablo çizenler şeklinde her bir gazete için ikili kategorizasyona tabii tutulmuştur. Yapılan analizi sağlam bir zemine oturtabilmek adına olumlu ve olumsuz olarak sınıflandırdığımız haberler aşağıda örneklendirilmiştir:

Tablo 1. Müslümanlara Yönelik Algıyı Yansıtan Örnek Haber Başlıkları

Müslüman Algısı (+)	Müslüman Algısı (-)
“Bir camiye yapılan saldırı hepimize yapılmış bir saldırdır.” (An attack on a mosque is an attack on us all: Political leaders rally around shocked community)	“İslam ve terörizm arasında açıkça bir bağlantı vardır. Bunun önüne geçmek hepimizin görevi.” (There is a clear link between Islam and terrorism. It's up to all of us to break it)
“Medyanın artık Müslümanlar’a adil davranma zamanıdır” (It’s time the media treated Muslims fairly)	“Müslümanlar İngiltere’yi hamamböceği gibi istila ediyor.” (Muslims are invading Britain like COCKROACHES)
“İslamofobi apaçık ırkçılıktır.” (Islamophobia is racism, pure and simple)	“Müslüman korkusu İngiltere’yi parçalıyor.” (Fear of Muslims tearing British society apart.)
“İslamofobi gerçektir. Başka kelimeler türetmeyi bırakın.” (Islamophobia is real. Stop the obsession with semantics)	“İngiliz Müslümanların Çeyreği Charlie Hebdo teröristlerine sempati duyuyor” (Quarter of British Muslims sympathise with Charlie Hebdo terrorists)
Teşekkürler, ancak bir Müslümanı sevin günü” İslamofobi ile başa çıkmak için yeterli değil. (Thanks, but a ‘Love a Muslim Day’ isn’t enough to counter Islamophobia)	“Müslüman Avrupa: kıtamızı dönüştüren demografik saatli bomba” (Muslim Europe: the demographic time bomb transforming our continent)

Bu analiz, hem İngiltere basınında İslam’a ve Müslümanlara yönelik genel algının yönünü belirleyebilmek hem de her bir gazetenin diğerlerinden bağımsız olarak konuya yaklaşımını değerlendirebilme noktasında anlamlıdır.

IV. Bulgular

Literatürde yaygın olan Batı medyasında Müslümanlara ve İslam'a yönelik çoğunlukla negatif tutum sergilendiğine dair görüşlere benzer sonuçlar elde edileceği varsayılarak, çalışmada, İngiltere'nin The Sun, Daily Mirror, The Guardian, The Daily Telegraph gazetelerinde yer alan ilgili haberler gazetelerin ideolojileri de dikkate alınarak incelenmiş ve Müslümanlara yönelik genel algının belirtilen süreç içerisinde değişime uğrayıp uğramadığı gözlemlenmek istenmiştir. Bu noktada konu bütünlüğünü sağlamak ve elde edilen sonuçları desteklemek adına çalışmada taranan gazetelerden örnekler vermek anlamlı olacaktır.

The Daily Telegraph'ın 20 Kasım 2015'te yayınladığı başlıklardan biri "There is a clear link between Islam and terrorism. It's up to all of us to break it"/ "İslam ve terörizm arasında açıkça bir bağlantı vardır. Bunun önüne geçmek hepimizin görevi." şeklindeydi. Yazının devamında ise Müslümanları terörist ilan eden ve İslam ve terör arasındaki bağlantının kaçınılmaz olduğuna vurgu yapan bir yazı hâlihazırda okuyucu ile buluşmaktadır. 9 Mart 2016'da yayınlanan "London more Islamic than Muslim World"/ Londra, Müslüman dünyasından daha Müslüman" başlıklı haberde ise İslamın hoşgörü ve adalet dini olduğunu vurgulayan Müslümanların bu özellikleri taşımadığı ve İngiltere halkının İslam'ın özünde yer aldığı söylenen bu özellikleri Müslümanlardan daha çok taşıdığı vurgulanarak, Müslümanları aşağılayıcı bir tutum sergilenmiştir.

The Sun gazetesinin 23 Mayıs 2018 tarihinde yayınladığı "The Sun Says As moving as Manchester Together was, let's not just trust in 'hope', let's give our security services every penny they need": başlıklı haberde terörle bağlantısı olduğu vurgulanan Müslümanlarla mücadele etmek için ülkenin güvenlik servislerine bütün imkânların sağlanmasının gerekliliği üzerinde durularak, yerel halkın tedirginliğinin bu sayede bertaraf edilebileceği vurgulanmaktadır. Sağ ideolojiye sahip The Sun gazetesinde yansıtılan Müslüman algısı beklenen şekilde daha keskin ifadelerle sunulmaktadır. Müslümanların negatif yansıtıldığı haber başlıklarına sıkça rastlanmasına rağmen, gazetede yer alan haberlerin tümünün bu yönde olmadığı saptanmıştır. Örneğin, 10 Nisan 2017'de yayınlanan "United Against Hate" başlıklı yazıda türban takan Müslüman bir kadına yapılan saldırı kınanmış, hem insan hakları ihlaline karşı hem de nefret söylemlerinin önüne geçilmesi noktasında birlik olunması çağrısında bulunulmuştur. Ancak İngiltere'de bu durumun, yerel halk arasındaki görüş farklılıklarının ve incelenen dönemde yayınlanan haberlerin başlık ve içeriklerinin keskin nitelikte olması nedeniyle kolay gerçekleşemeyecek nitelikte olduğu görülmektedir.

Sağ tandanslı gazetelerde yer alan haberler, İngiltere'de Müslümanlara yönelik olumsuz tutum, davranış ve söylemlerin Müslümanların kültürel, dini, demografik özelliklerini de ilgilendiren boyutlara ulaştığını göstermektedir. Burkanın toplumsal düzene aykırı görülmesinden dolayı yasaklanması, Müslüman nüfusun gelecek yıllar için kültürel bir felaket oluşturacağı endişesi,

Müslüman isimlerinin ülkede hoş karşılanmaması gibi birçok olumsuz haber yer almaktadır. “Nursery worker banned from wearing Islamic dress because it is 'tripping hazard” (The Daily Telegraph, 12 June 2015); “Anti-Muslim sentiment on rise in Europe due to migration and Isil as continent rejects multi-cultural society” (The Daily Telegraph, 12 July 2016); “Teacher whose surname is Islam told to remove hoodie with his name on because it was offending people” (The Sun, 21 July 2016) bu haberlere örnek olarak gösterilebilir.

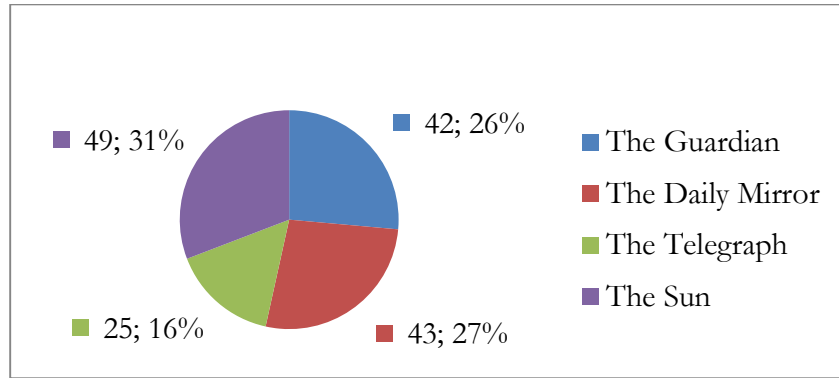
Bunun yanında Avrupa’da terör eylemlerinin olduğu dönemlerde Müslümanların bu eylemlerden sorumlu tutulduğu da dikkat çekmektedir. Özellikle İngiltere’de Sağ tandanslı gazetelerin Müslümanlara yönelik olumsuz söylemler içeren haberlere yer verdiği yönündeki genel algı doğrulanmıştır. Haberlerin yansıtılış biçimi ve kullanılan ifadeler sol tandanslı gazetelere göre daha keskindir. Ancak yayınlanan haberlerin tümüyle ve her dönem Müslümanlara yönelik olumsuz haber yaptıklarını da söylemek doğru olmamaktadır. “Islamophobic Britain: Where Muslim women are spat on, punched and covered in faeces” (The Daily Telegraph, 7 September 2015); “It was definitely a hate crime Jameel Muhktar who was doused in acid along with cousin Resham Khan as they sat at traffic lights says attack was because of rising Islamophobia” (The Sun, 30 June 2017) başlıklı haberlerde görüldüğü gibi sağ tandanslı gazeteler de bazen müslümanlara yönelik saldırıları islamofobik eylem olarak değerlendirmektedir.

Çalışmaya konu olan sol tandanslı The Daily Mirror ve The Guardian gazetesine bakacak olursak, Müslümanlar ile ilgili yazıların genellikle yorumsuz olarak verildiği ve Müslümanlara karşı daha ılımlı bir tavır sergilendiği görülmektedir. The Guardian’da 4 Nisan 2018’de yayınlanan “Teşekkürler, ancak bir Müslümanı sevin günü” İslamofobi ile başa çıkmak için yeterli değil. / Thanks, but a ‘Love a Muslim Day’ isn’t enough to counter Islamophobia” başlıklı haberde İslamofobik hareketlerin önüne geçilmesinin ve Müslümanların daha güvenli ve emin bir ortamda hayatlarını devam ettirmenin sağlanması için gerekli çabanın gösterilmesinin gerekliliğine vurgu yapılmıştır. The Daily Mirror gazetesinin 10 Mart 2016’da yayınlanan “Horrific ‘Punish a Muslim Day’ letters send out offering rewards for throwing acid and burning or bombing a mosque” başlıklı haberinde, Müslümanlara ve İslam’a karşı şiddete çağırarak korkunç olarak nitelendirilmiş, nefret içerikli eylemler eleştirilmiştir. Haberler yoğun şekilde Müslümanların çoğunun islamofobik hareketlere maruz kaldığı, dışlandığı ve çeşitli alanlarda ayrımcılığa tabii tutulduğuna dair ifadeler içermektedir.

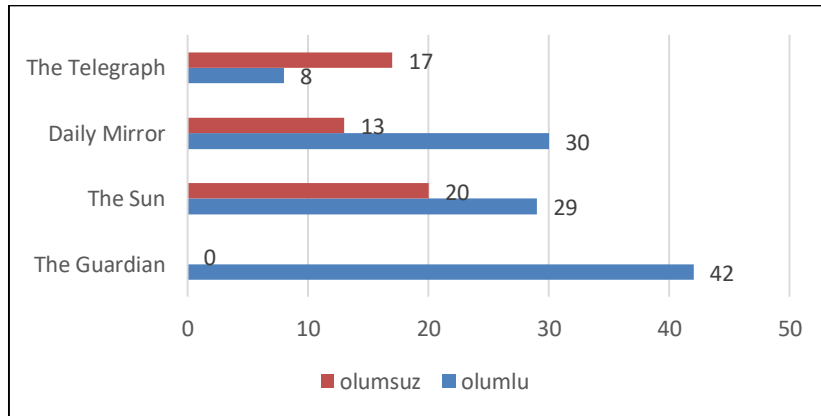
Sol tandanslı olan bu gazetelerde Müslümanlarla ilgili haberlerin yansıtılış biçiminin ülkenin içinde bulunduğu siyasi konjonktürden sol tandanslı gazetelere göre görece daha az etkilendiğini söylemek mümkündür. Sol tandanslı gazetelerde müslümanların olumsuz yansıtıldığı haberler sağ tandanslı gazetelere

göre sayıca daha az olmakla birlikte bu haberler de Müslümanlara yönelik ırkçı söylemler üzerine oturmaktadır.

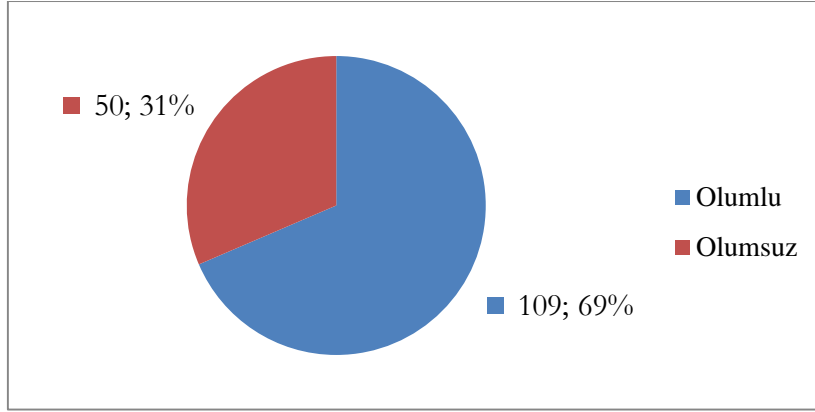
Müslümanların son dönemde İngiliz yazılı basınında nasıl yansıtıldığının incelendiği çalışmadan elde edilen bulgular, 2001 yılından itibaren yazılı basında çizilen olumsuz imajı ve Müslümanların teröristlerle ilişkili olduğuna dair genel kanıyı bütünüyle desteklememektedir. Elde edilen bulgular, terör olaylarının arttığı dönemlerde islamofobik eylemlerin ve söylemlerin de arttığını ve dolayısıyla medyada da bunun yansımalarının aynı doğrultuda olduğunu doğrulamakla birlikte, günümüzde İslamofobinin varlığının kabul edildiği ve öncelikle başa çıkılması gereken önemli konulardan biri olarak ele alınmasının gerekliliğinin vurgulandığını göstermektedir.

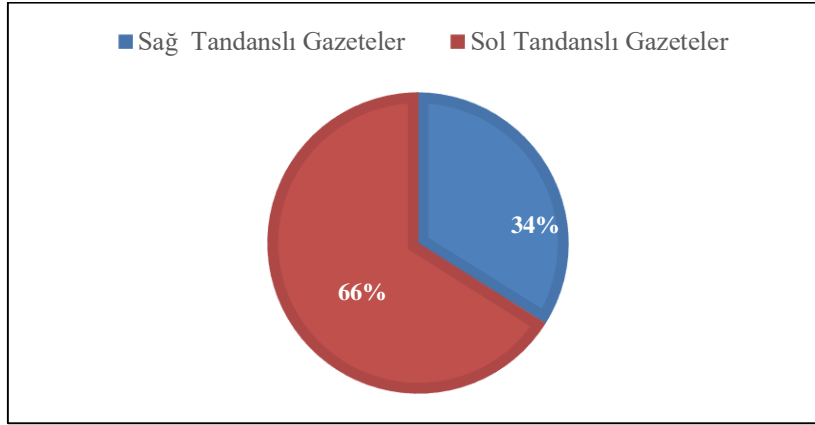
Grafik 1. Gazetelere Göre Haber Dağılımı

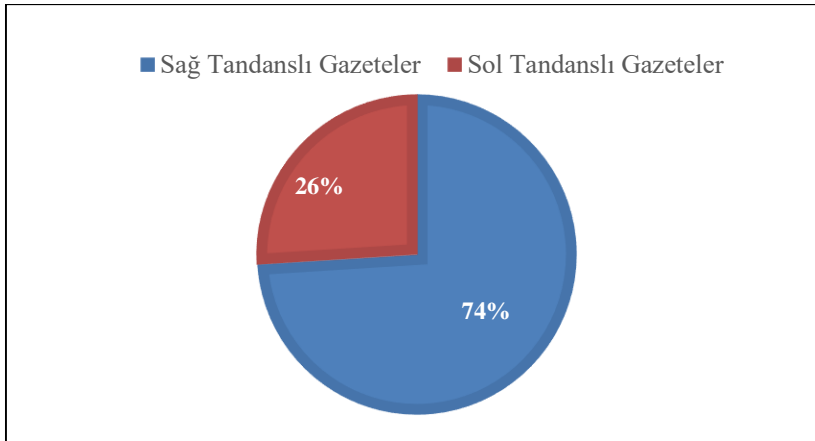
Grafik 2. Gazetelere Göre Olumlu-Olumsuz Haber Sayıları

Grafik 3. İngiltere Basınında Müslüman Algısı

Grafik 4. Olumlu Haber Oranı

Grafik 5. Olumsuz Haber Oranı

Çalışmaya konu olan 159 haberin gazetelere göre dağılımını gösteren ilk tablo incelendiğinde, bu haberlerin % 49'unun The Sun gazetesinde; %43'ünün The Daily Mirror'da; %42'sinin The Guardian'da ve %25'inin ise The Telegraph'da yer aldığı görülmektedir. İkinci tabloda ise bu 159 haberin 109'unun (%69) müslümanlara yönelik olumlu imaj çizdiği, 50'sinin ise (% 31) Müslümanları olumsuz olarak yansıttığı görülmektedir. Bu çerçevede, İngiliz medyasında yer tuttuğu şekliyle ve literatürdeki yaygın kanının aksine Müslümanlara yönelik olumsuz, haksız ve ayrımcı tavrın her dönemde geçerli olmadığını söylemek yerinde olacaktır.

V. Sonuç

İslam ve Müslüman kavramlarının korku, öfke duygularına neden olmasının arka planında medya, siyasiler, din adamları ve eğitimcilerin İslam ile bireyin güvenlik ve yaşam güdülerini tehdit eden terör, şiddet, bombalama ve intikam gibi negatif duygu ve davranışların sürekli birlikte ilişkilendirilmesi yer almaktadır. Müslümanlara karşı İslamofobik davranışların yaygın olduğu Batı ülkelerinde genellikle İslamofobi Müslümanlardan kaynaklanan bir sorun olmaktan çok, yanlış Müslüman algısının bir sonucu olarak ve farklı kültürlerin ve dinlerin bir arada yaşamasına tahammülün olmadığı yerlerde ortaya çıkmaktadır.

3 milyona yakın Müslümanın yaşadığı İngiltere'de, Müslümanlara ilişkin haberler İngiliz yazılı ve görsel medyasının en önde gelen konuları arasında yer almaktadır. Müslümanların İngiliz toplumundan farklı olan kültürel ve sosyal yapısı medya aracılığıyla değişik şekillerde karşımıza çıkmaktadır. 11 Eylül saldırıları ve akabindeki saldırılardan sonra akademisyenler, siyasi aktörler ve etnik azınlık aktivistlerinin de arasında bulunduğu pek çok temsilci medyada Müslümanların olumsuz bir şekilde yansıtıldığı konusunda görüşlerini dile getirmişlerdir. Çalışmada, elde edilen bulgular ışığında, literatürde çok yaygın şekilde tartışılan İngiliz yazılı basınının Müslümanları daima ve bütünüyle olumsuz şekilde tasvir ettiğine dair genel kanı desteklenmemektedir.

Elde edilen bulgular, Müslümanların İngiliz gazetelerinde nasıl tasvir edildiği hakkında daha ayrıntılı bir anlayış sunan çeşitli sistematik bulguları da ortaya koymaktadır. Farklı gazete türlerinin incelenmesi ve sonuçların karşılaştırılması neticesinde özellikle sağ tandanslı gazetelerin sol tandanslı gazetelere oranla daha fazla olumsuz haber yansıttığı ve haberlerin daha kesin ve net cümleler içerdiği sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle Avrupa'da terör saldırılarının olduğu dönemlerde Müslümanlara yaklaşım gazeteler arasında farklılıklar ortaya çıkarmıştır. Sol tandanslı gazetelerde daha yorumsuz ve doğrudan haberlere yer verilmiş, bununla birlikte, Müslümanların tasviri genel olarak olumlu şekilde yapılmıştır. Çalışma, İngiliz medyasında Müslümanların tasvirinin literatürde hâkim olan bilimsel ya da yaygın görüşlerden daha karmaşık olduğunu göstermektedir. Farklı görüşlere sahip gazetelerin ve tüketicilerin

tercihlerinin medyada Müslümanların nasıl resmedildiği üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğunu da açığa çıkarmaktadır. Çalışma ilerleyen zamanlarda farklı tarih aralıkları kullanılarak, farklı ülkelerde bulunan Müslümanlar veya farklı gruplar için genişletilebilir. Ayrıca farklı metodolojiler kullanılarak sadece yazılı basın değil diğer sosyal medya araçları yardımıyla da karşılaştırmalar yapılabilir.

Kaynaklar

- Aktaş, M. (2014). Avrupa’da Yükselen İslamofobi ve Medeniyetler Çatışması Tezi. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi* 13 (1), 31-54.
- Bail, C.A. (2012). The fringe effect: civil society organizations and the evolution of media discourse about Islam since the september 11th attacks. *American Sociological Review* 77 (6), 855–879. doi:10.1177/0003122412465743.
- Baker, P. and Gabrielatos, C. (2013). *Discourse analysis and media attitudes: the representation of Islam in the British press*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Baker, P. (2010). Representations of Islam in British broadsheet and tabloid newspapers 1999–2005. *Journal of Language and Politics*, 9 (2), 310–338.
- Benson, R. (2013). *Shaping immigration news: a French-American comparison*. New York: Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9781139034326.
- Berelson, B. (1971). *Content Analysis in Communications Research*. New York: Hafner Publishing.
- Benson, R. and Saguy, A.C. (2005). Constructing social problems in an age of globalization: a French-American comparison.” *American Sociological Review* 70 (2), 233–259.
- Cottle, S. (2000). *Ethnic minorities and the media: changing cultural boundaries*. Buckingham: Open University Press.
- Dolezal, M. and Helbling, M. (2010). Debating Islam in Austria, Germany and Switzerland: ethnic citizenship, Church–state relations and right-wing populism. *West European Politics* 33 (2), 171–190.
- Greenberg, D. and Miazhevich, G. (2012). Assimilationism vs. multiculturalism: U.S. identity and media representations of British muslims over a 12-year span. *Communication, Culture & Critique* 5 (1), 75–98.
- Jaspal, R. and Cinnirella, M. (2010). Media representations of British Muslims and hybridised threats to identity. *Contemporary Islam* 4 (3), 289–310.
- Kirman, M. Ali. (2010). İslamofobinin Kökenleri: Batılı mı Doğulu mu?. *Journal of Islamic Research* 21(1), 21-39.

- Moore, K. Mason, P. and Lewis, J. M. W. (2008). Images of Islam in the UK: the representation of British Muslims in the national print news media 2000–2008. cardiff: cardiff school of journalism, *media and cultural studies*.
- Morey, P. and Yağın, A. (2011). Framing Muslims: stereotyping and representation after 9/11. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Poole, E. (2002), Reporting Islam: media representations of British Muslims. London: I. B. Tauris.
- Poole, E. and Richardson, J. (2006). Muslims and the news media. London: I. B.Tauris.
- Richardson, J. (2004). (Mis)Representing Islam: the racism and rhetoric of british broadsheet newspapers. Amsterdam: John Benjamins.
- Samur, H. (2017). Avrupa'nın Önyargılarının ve Çelişkilerinin Bir Sonucu Olarak İslamofobi. *Yönetim Bilimleri Dergisi* 15 (29), 147-173.
- Sian, K., Law, I. and Sayyid, S. (2012). The media and Muslims in the UK Centre for ethnicity and racism studies. University of Leeds.
- Stempel, H.G. (2003). İçerik Analizi, İletişim Araştırmalarında İçerik Çözümlemesi. M. S. Çebi (çev.). Ankara: Alternatif Yayınları.
- Tavşancıl, E., Aslan E. (2001). İçerik Analizi Ve Uygulama Örnekleri. İstanbul: Espiyon Yayınları.
- Valentino, N. and Brader, T. (2013). Immigration opposition among U.S. Whites: general ethnocentrism or media priming of attitudes about Latinos? *Political Psychology* 34 (2), 149–166. doi:10.1111/j.1467-9221.2012.00928.x.
- Van Dijk, T. A. (1991). Racism and the press. London: Routledge.